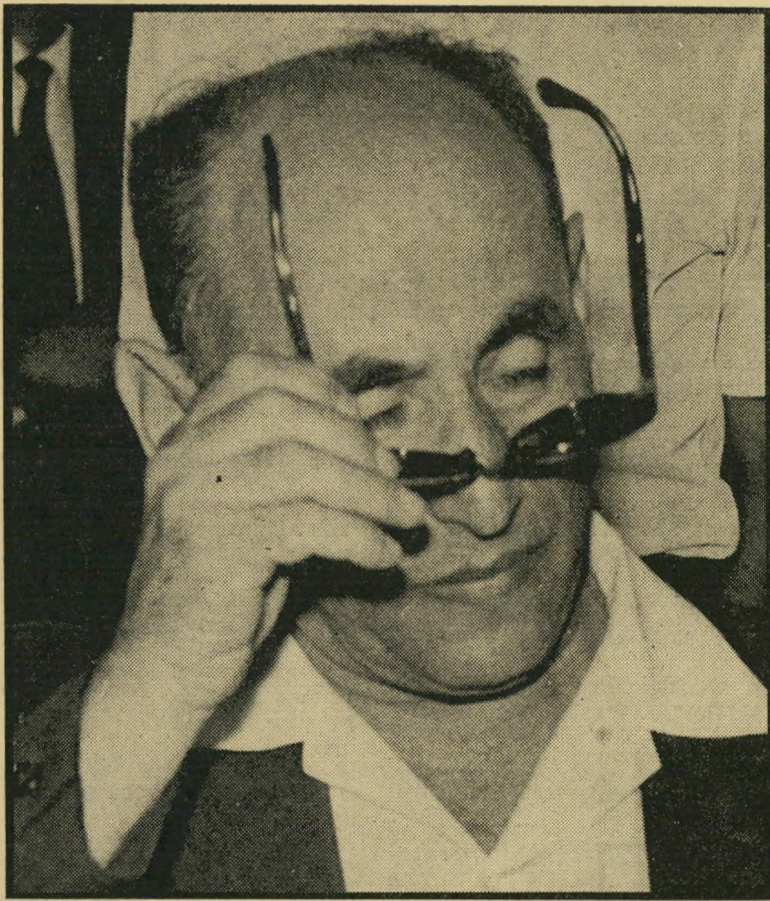

האשמות החמורות שאותן מטיח איסר הראל (למטה) בפני יריבו לוי אשכול

מנגנון המימשל הצבאי, בהתאם להמלצת הראל; איך הודלף העניין לעיתונות וחשף את ראשי-הממשלה ללחצים; איך הוא נכנע

הבטחוניסטים של רפי, מהם חשש אשכול בבחירות. בינואר 1966 שאל הראל את אשכול:

דגש בשנים הבאות על מיפעלים למוצרי אלקטרוניקה. "התהום הזה" אמרו לו. "יתן בעתיד את הטון".
אשכול ביקר את העניין, נועץ עם מי ש נועץ, והפיר נפל על בירת הנגב. הוחלט להקים את המיפעל לאלקטרוניקה בבאר-שבע.

כשנפלה ההחלטה, והחלו ההכנות הראשוניות (שעלו, אגב, בכסף טוב), באו שליחים בהולים מאשדוד, ולחצו על אשכול שיקים את המיפעל בעירם. אשכול ניכנע, בישר להם חגיגות כי המיפעל אכן יוקם באשדוד.

עוד זה מדבר וזה בא. הפעם באו לחצים מהצפון. שליחים בהולים מחיפה דרשו ל-הקים את המיפעל בעירם.

הפעם לא נכנע אשכול לגמרי. הוא ביטל אמנם את ההכנות לאשדודאים, אך לא התחייב דבר להיפאים. התוצאה: אחרי שרכש לו שונאים בשתי הערים, חזר והחליט שוב: באר-שבע.

המיפעל עוד לא הוקם, אך בחוגים מצומצמים במשרדי הממשלה זכה כבר לשם מצל-צל — הפינג'פונג.

בינתיים הוקמה ועדה, שתפקידה להחליט להיכן לזרוק את כדור הפינג'פונג האלקטרוני בפעם הבאה.

כי אי אפשר לדרוש ממנו לתת מקום בטוח לעסקן הידוע בתמיכתו בדוד בן-גוריון. היו אחרים, לעומתם, שחלקו על הדרך בה נקט אשכול, האשימו אותו בפחדנות ובי עשיית דברים מאחורי הגב. גם אלה וגם אלה לא ידעו מה שידע הראל.

לכן מהחה פרשת דוב יוסף פרק בפני עצמו במחברת השחורה. מסופר בה, בין השאר, הסיפור הבא:

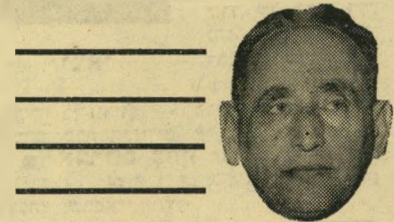
עוד לפני שקיבל לוי אשכול איזושהי החלטה בנוגע ליוסף, הוא קרא אליו את הראל, שהיה אז יועצו, שאל אותו לדעתו. הראל ייעץ לו לא להכניס בכלל את יוסף לרשימת המועמדים לכנסת.

לאחר שנפרדו השניים, הופעל על אשכול לחץ לתת ליוסף מקום בטוח. הוא נכנע ללחץ והחליט באמת לשים את יוסף בהתחלה. אחר כך הופעל עליו לחץ נגדי, והוא החליט לשים את יוסף בסוף.

כשנפלה ההכרעה, ודוב יוסף נזרק ל-סוף הרשימה, בא אשכול אל הראל שמח וטובלב, ואמר לו: "אתה רואה! שמעתי לעצתך".

על כל הלחצים שהופעלו עליו, ועל כל התנודות בהחלטותיו, לא סיפר כמובן דבר, כאילו באמת נהג בהתאם לעצתו המקורית של הראל.

הסוף היה מביש: יוסף נזרק מרשימת ה-ממשלה החדשה, מבלי שאשכול טרח להודיע לו על כך מראש.

איך ייחד לוי אשכול את הגליל

וד פרישה הזכורה עדיין לרבים, כי עיקר לערביי הגליל, היא הפרשה של

המתחברות הנשחורה

ואיך הוא חזר בו מכניעתו. ישנו גם פרק הון בכנותיו של אשכול לרענן את יחסי ישראל-בריית-המועצות. איך חיך אשכול אל עבר הסובייטים, ואיך נכנע באותה עת ללחצי החוגים היהודים בארצות-הברית המנהלים את מסעי התעמולה האנטי-סובייטיים. איך הקריב עניין אחד לטובת עניין שני, ואיך עשה את ההיפך.

„גו, ומה יהיה תפקודי למעשה?״ השיב אשכול: „תחקור בינתיים את בעיות פיזור האוכלוסיה, ותן עצות כלליות בכל אשר אתה מביין.״ או גילה הראל כי יש אוסף עצים של יועצים סביב אשכול, ואין מקשיב לעצותיו. הוא זוכךך.

שוב דרש סמכויות של ממש, עבודה של ממש, וניצול מירבי של כושרו ויכולתו. שוב זכה בהבטחות לא מחייבות מפי ראש הממשלה. עד שערך שבייתה. זה היה בחודש מארס השנה. הוא פשוט לא בא לעבודה. כעבור כמה שבועות הודלפו על כך ידיעות לעיתונות, ואז גמלה בליבו של הראל החי לטה סופית: לפרוש.

אשכול קרא אותו אליו, טפח לו על כתפו, ושוב, באידיש עסיסית, הבטיח הבטחות לא כל כך מחייבות. הראל לא נטה להתפתות, ואז ניצל אשכול את עובדת מועד מכעו ל-אפריקה הוולך וקרבו, והבטיח כי לאחר שיחזור יסוכם העניין ברורות. גם טפיר התערב אז, ביקש מהראל לא ללכת, אלא להמתין לשובו של ראש-הממשלה ממסעו ה-אפריקאי.

ומה קרה לאחר המסע, בסוף יוני? אש-כול חזר ולא אמר דברים ברורים. הוא השתמש מן העניין. כעבור עשרה ימים הת-פטר הראל מתפקידו.

או אמר גם את המשפטים המפורסמים, שאשכול מהווה סכנה, שמדיניותו פוגעת ב-חוסנה הפנימי של המדינה, ושהוא — הראל — ינהל נגדו מאבק רציני.

ואיך נוהג לוי אשכול בכלל

היהוד הגליל — המיבצע שנועד לנשל את-חיים ערביים מעל אדמותיהם, במטרה ליישב בהם יהודים, כדי לסתום „חורים״ בלב ה-גליל — „חורים״ העלולים לסכן, לפי גיר-סת מדיניות הבטחון הרשימית, את בטחון המדינה.

המחברת השחורה יודעת לספר גם על פרשה זו, שכן לאיסר הראל הועד פעם ה-תפקיד לחקור את בעיות פיזור האוכלו-סיה, במסגרת תפקידו כיועץ כללי לראש-הממשלה.

גירסת המחברת: באחד הפרורים המצומצמים שכונסו פעם במשרד ראש-הממשלה, בהשתתפות נציגי ההתיישבות, הבטיח אש-כול: „בזמן הקרוב נקים בגליל עשרים יישובים!״

הראל, שחקר את האפשרויות, העיר לו כי המיספר עשרים מוגזם. „לכל היותר,״ אמר אז, „ניתן להקים בזמן הקרוב שניים-שלושה יישובים.״

ענה לו אשכול: „שניים-שלושה, עשרים-שלושים, מה זה חשוב? בלאו הכי אין לי כסף בשביל זה!״

עובדה זו יועצה את הראל עמוקות, שכן הוא חשב, שלפחות בענייני התיישבות ה-מילה של אשכול היא מילה. כי הרי ההת-יישבות היתה, עיקר עיסוקו של אשכול ב-משך שנים רבות.

איך הקים לוי אשכול מיפעל לאלקטרוניקה

אחד הפרקים הידועים ביותר במח-ברת השחורה. הוא הפרק הון במעמדו של הראל עצמו. ראשיתו בתחילת 1965, כשאשכול יזם פגישות עם הראל, שהיה בעת ההיא פקיד-מדינה בדימוס, המתמסר בכל מאורו להקמת מיפעל תעשייתי פרטי בכרמיאל שבגליל (העולם הזה 1490).

ואמנם, נערכו אז שתי שיחות סודיות בין השניים (לא בבית ולא במשרד), ואשכול הציע להראל לחזור לשירות הממלכתי. ה-הצעה לא היתה ברורה ומפורשת, ותובלה, כהרגלו של אשכול, באידיש עסיסית.

רק מאוחר יותר, בחודש מארס של אותה שנה, קיבל הראל הצעה ממשית, אבל לא מפיו של ראש-הממשלה. המציעים הפעם היו גולדה מאיר, פינחס ספיר וזאב שרף, שהתכנסו, יחד עימו, באחת השבתות בביתו של שר-האוצר בכפר-סבא.

ערב הבחירות חזר הראל לשירות, מונה ליועץ כללי לראש-הממשלה, קיבל את חדרו של ארתור בן-נתן בקריה בתל-אביב, שהיה, אגב, בעבר חדר-עבודתו של ישראל בר.

הראל לא ידע אז, כי אשכול לא התכוון להעניק לו סמכויות של ממש. לא מרועי לב, חלילה, אלא שפשוט לא חשב על כך. כל כוונתו היתה לנצל את הראל, בעל העבר הבטחוני המפואר, כמשקל נגד לשורת

פני שדוש שנים, זמן קצר לאחר שקיבל אשכול את תיק-הבטחון, הוא נועד עם מומחים, שיעצו לו לשים את ה-

יש גם פרק הון ביחסי אשכול עם המפ-ד״ל, בעת המ״מ הארוך שקדם להקמת ה-קואליציה האחרונה. איך נכנע אשכול ללחצי אחרות-העבודה, הליברלים העצמאיים ו-מפ״ם, וחשב לרעץ להקים קואליציה בלי הדתיים, ואיך נסוג בו מהחלטתו; איך התיר את פירסום דו״ח השופט גולן על פרשת תל-גיבורים, שבה היה מעורב ח״כ המפד״ל יצחק רפאל, ואיך התמרט לאחר מכן על הפירסום; ואיך, בסופו של דבר, הפך את מנהיג המפד״ל, משה חיים שפירא, למי שאינו אוהבו כל כך.

אשכול קרא אותו אליו, טפח לו על כתפו, ושוב, באידיש עסיסית, הבטיח הבטחות לא כל כך מחייבות. הראל לא נטה להתפתות, ואז ניצל אשכול את עובדת מועד מכעו ל-אפריקה הוולך וקרבו, והבטיח כי לאחר שיחזור יסוכם העניין ברורות. גם טפיר התערב אז, ביקש מהראל לא ללכת, אלא להמתין לשובו של ראש-הממשלה ממסעו ה-אפריקאי.

ומה קרה לאחר המסע, בסוף יוני? אש-כול חזר ולא אמר דברים ברורים. הוא השתמש מן העניין. כעבור עשרה ימים הת-פטר הראל מתפקידו.

ואיך נוהג לוי אשכול בכלל

לכן מפחידה כל כך המחברת השחורה את צמרת המדינה, ובעיקר את אלה ה-תומכים בהמשך כהונתו של לוי אשכול בתפקידיו הנוכחיים. כי המחברת מובילה למסקנה אכזרית: לוי אשכול אינו יכול להסתדר עם יועציו המרובים, כשם שאין הוא יכול להסתדר בלעדיהם. הוא מנסה תמיד לאחוז כל חבל בשני קצותיו, מקבל ופוסל בעת ובעונה אחת הצעות ותוכניות שונות ומגוונות, וגם כשהוא עובר לבסוף מהלכה למעשה, הוא עושה זאת מעט מדי ומאוחר מדי. ולפעמים, מאותם המניעים — יותר מדי, חזק מדי ומאוחר מדי.

ואיך נוהג לוי אשכול בכלל

מעמדו האישי של הראל נשכה בכלל בכל המהומה. מה ישיג הוא, ומה יפסיד, כבר לא מעניין כמעט אף אדם אחד. השאלה העומדת על הפרק היא אחת: מעמדו של לוי אשכול.

מהכרת גדושה גם בסיפורים את-רים. איך החליט לוי אשכול לבטל את